

Αθήνα, 12 Αυγούστου 2020
Αριθ. Πρωτ. Γρ.Συν. 116

Προς

κ. Πάτροκλο Γεωργιάδη
Γενικό Γραμματέα Μεταναστευτικής Πολιτικής
Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου
Ευαγγελιστρίας 2
105 96 Αθήνα
gg.ymepo@immigration.gov.gr

κ. Εμμανουήλ Λογοθέτη
Γενικό Γραμματέα Υποδοχής Αιτούντων Άσυλο
Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου
Λεωφόρος Θηβών 196-198
Άγιος Ιωάννης Ρέντης 182 33
secretarygeneral.reception@migration.gov.gr

κ. Γεώργιο Σταμάτη
Γενικό Γραμματέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης
και Καταπολέμησης της Φτώχειας
Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων
Σολωμού 60
104 32 Αθήνα
ggr@yeka.gr

Κοινοποίηση
Ενδιαφερόμενοι

Θέμα: Μέτρα ένταξης ευάλωτων δικαιούχων προσφυγικού καθεστώτος/επικουρικής προστασίας κατόπιν έξωσης από τις παροχές του προγράμματος ESTIA

Αξιότιμοι κύριοι Γενικοί Γραμματείς,

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, κατά το άρθ.103 παρ.9 του Συντάγματος και τον ν.3094/2003, εξετάζει αναφορές δικαιούχων προσφυγικού καθεστώτος/επικουρικής προστασίας οι οποίοι προβάλλουν ότι αντιμετωπίζουν ουσιαστικό πρόβλημα επιβίωσης λόγω ευαλωτότητας, κατόπιν διακοπής του οικονομικού βοηθήματος και έξωσης από τη στέγη που τους παρείχετο μέχρι πρόσφατα, τόσο από διαμερίσματα στο πλαίσιο του προγράμματος ESTIA όσο και από ανοιχτές δομές προσωρινής φιλοξενίας του άρθ.8 Ν.4375/2016, όπως ισχύει.

1. Ο Συνήγορος παρατηρεί, ότι επί της αρχής, η υλοποίηση του μέτρου αυτού αποσκοπεί να διασφαλίσει τις απαιτήσεις υποδοχής που **δικαιούνται οι αιτούντες άσυλο και όχι οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες**. Εν προκειμένω, η διακοπή των παροχών που προορίζονται για αιτούντες άσυλο προβλέπεται από το νόμο (άρθρ.114 Ν.4636/2020) για όσους δεν έχουν πλέον την ιδιότητα του αιτούντος άσυλο. Η δε αυτοδίκαιη προθεσμία έξωσης μετά την επίδοσή¹ της απόφασης αναγνώρισης επιδέχεται παρατάσεων για σοβαρούς λόγους για ορισμένα χρονικά διαστήματα, με την παρέλευση των οποίων «ο τερματισμός των παροχών επέρχεται αυτοδίκαια» (άρθρ.6 παρ.5 της σχετικής ΚΥΑ 13348/2020 (Β'1199/7.4.2020). Επιπροσθέτως, ως κατεπείγον μέτρο αντιμετώπισης του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου προέβη σε αναστολή της παύσης παροχών σε ωφελούμενους του προγράμματος ESTIA από 27.3.2020 έως 31.5.2020.

Πέραν του θετικού και αναγκαίου αυτού μέτρου αναστολής εξώσεων ως μέτρου προστασίας έναντι του κορωνοϊού COVID-19, είναι κατανοητή η προσπάθεια της Διοίκησης να εξευρεθούν όσο το δυνατόν περισσότερες θέσεις στέγασης για τους αιτούντες άσυλο τόσο σε δομές προσωρινής φιλοξενίας όσο και σε διαμερίσματα ή άλλη στέγη που παρέχεται μέσω του προγράμματος ESTIA, δεδομένης της υποχρέωσης της χώρας να διασφαλίσει θέσεις στέγασης για τους αιτούντες άσυλο και ένα επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, σύμφωνα με το Ν.4636/2019 και το ενωσιακό δίκαιο για τις απαιτήσεις υποδοχής. Η από 15-7-2020 Συμφωνία ευρωπαϊκής χρηματοδότησης της υλοποίησης του προγράμματος στέγασης στο πλαίσιο του προγράμματος ESTIA-II αποτελεί ένα ακόμη θετικό βήμα ανάληψης ευθύνης για τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών υποδοχής.

2. Για τον Συνήγορο του Πολίτη το ζητούμενο στις υπό εξέταση αναφορές είναι η **ομαλή ένταξη** των δικαιούχων προσφυγικού καθεστώτος στο κοινωνικό σύνολο. Σχολιάζοντας τη σχετική διάταξη του νομοσχεδίου (νυν Ν.4636/2019) για την αυτοδίκαιη αποχώρηση των αναγνωρισμένων προσφύγων από δομές φιλοξενίας, ο Συνήγορος του Πολίτη είχε παρατηρήσει, μεταξύ άλλων, ότι η έλλειψη τότε πλήρως λειτουργικών και επαρκών προγραμμάτων στήριξης της στέγασης καθιστούσε ορατό τον κίνδυνο αστεγίας και ότι «η διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος προϋποθέτει μια συνεκτική στρατηγική ένταξης».

Έκτοτε, παρακολουθούμε την προσπάθεια να διοχετευθούν οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες στο μεταβατικό πρόγραμμα HELIOS του ΔΟΜ.

¹ Με αφετηρία έναρξης την επίδοση σε κάθε περίπτωση, όπως διευκρινίζεται με την εγκύκλιο με αρ.πρωτ.132/22.5.2020 των κκ Γενικών Γραμματέων Μεταναστευτικής Πολιτικής και Υποδοχής Αιτούντων Άσυλο

Ωστόσο, οι προπαρασκευαστικές ενέργειες για την ένταξη στο πρόγραμμα HELIOS, όπως η αναζήτηση στέγης, ήταν εξαιρετικά δύσκολο να γίνουν σε καθεστώς περιοριστικών μέτρων προς αντιμετώπιση της πανδημίας του COVID-19.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι οι αναφορές αναγνωρισμένων προσφύγων που έχει δεχθεί η Αρχή, για την επικείμενη ή συντελεσθείσα έξωση από διαμερίσματα στον Πειραιά και την Αθήνα στο πλαίσιο του προγράμματος ESTIA, προέρχονται από μονογονεϊκές οικογένειες (λ.χ. Σύρια μητέρα με 4 ανήλικα παιδιά, Φ. 2824950), πολυμελείς οικογένειες προσφύγων (Φ.282564), συχνά και με προβλήματα υγείας (Φ.282363) ή με μέλος οικογένειας με αναπηρία (Φ.283140). Στις περιπτώσεις που εξετάσαμε υφίσταται καθυστέρηση έκδοσης άδειας διαμονής παρά την αναγνώριση και οι δικαιούχοι είναι εφοδιασμένοι απλώς με δελτίο αιτούντος/αιτήσαντος άσυλο που φέρει σχετική επισημείωση ότι εκκρεμεί άδεια διαμονής. Τα περιθώρια εξεύρεσης, επομένως, στέγης προς αυτόνομη μίσθωση από τους ιδίους δεν είναι σημαντικά, πολλώ δε μάλλον που η προσπάθεια αυτόνομησής τους κατέστη εξ αντικειμένου πολύ δυσχερής λόγω των συνθηκών περιορισμού έναντι του κορωνοϊού COVID-19. Αυτό ισχύει πολλώ δε μάλλον στην περίπτωση οικογενειών που διέμεναν σε ανοιχτές δομές φιλοξενίας (Φ.279643- δομή Αλεξάνδρειας Ημαθίας) που, ακόμη και πριν αλλά ιδίως μετά τη θέση σε ισχύ των περιοριστικών μέτρων έναντι του κορωνοϊού², τελούν σε ένα καθεστώς απόλυτης οικονομικής εξάρτησης από το χρηματικό βοήθημα δεδομένου ότι δεν έχουν και δυνατότητα εργασίας επί εξάμηνο³, διαβιώνοντας σε μια κλειστή κοινότητα εκτός του κοινωνικού ιστού των πόλεων, γεγονός που δεν ευνοεί την καλλιέργεια πνεύματος αυτόνομης διαβίωσης και ένταξης στο κοινωνικό σύνολο.

3. Τούτων δοθέντων, πιστεύουμε ότι συμμαρτίζεσθε την ανάγκη να υπάρχουν μέτρα για την διασφάλιση της **ομαλής ένταξης** των δικαιούχων προσφυγικού καθεστώτος στο κοινωνικό σύνολο **και της ουσιαστικής δυνατότητας να τύχουν πρόσβασης σε υποστηρικτικές υπηρεσίες και στο σύστημα πρόνοιας**, προς υλοποίηση της ίσης μεταχείρισης με τους ημεδαπούς που η Συνθήκη της Γενεύης⁴ κατοχυρώνει.

² ΚΥΑ της 22.3.2020 (Β'985) για την λήψη μέτρων κατά του COVID-19 στα ΚΥΤ, με διαδοχικές παρατάσεις μέχρι σήμερα

³ Στις παρατηρήσεις του για το νομοσχέδιο-νυν Ν.4636/2019- ο Συνήγορος είχε παρατηρήσει ότι «η πρόσβαση των αιτούντων άσυλο στην εργασία μετά εξάμηνο από την καταγραφή τους (άρθρ.53), μειώνει τη δυνατότητα ένταξής τους στην κοινότητα, διαιωνίζοντας το ισχύον σύστημα εξάρτησης από τη χρηματική ενίσχυση. Πρόκειται, δε, για μία αντιστροφή της οικείας διάταξης της Οδηγίας, ως προς το πνεύμα αυτής, που θέτει απώτατο χρόνο εντός του οποίου οι αιτούντες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας, όχι ελάχιστο χρόνο διαμονής άνευ δυνατότητας πρόσβασης»

⁴ Σύμβαση της Γενεύης του 1951 (ν.δ. 3989/1959) «περί της νομικής Καταστάσεως των Προσφύγων» και Πρωτόκολλο της Ν. Υόρκης 1967 (α.ν. 389/1968)

Παρακαλούμε συνεπώς να μας ενημερώσετε για τα εξής:

- Τη συγκεκριμένη ενημέρωση που παρέχεται από τις υπηρεσίες σας για το **πρόγραμμα HELIOS** και τα μέτρα που έχετε λάβει προκειμένου να διευκολυνθεί η μετάβαση στο πρόγραμμα αυτό των πιο ευάλωτων από τους αποχωρούντες από δομές φιλοξενίας ή στέγη του προγράμματος ESTIA. Για τη δυνατότητα απορρόφησης στο πρόγραμμα HELIOS και τον αριθμό των προσώπων που μπορεί να εξυπηρετήσει.
- Ποιες **υποστηρικτικές υπηρεσίες** παρέχονται και από ποιους φορείς σε περιπτώσεις όπως οι προαναφερθείσες, μονογονεϊκών οικογενειών, πολυμελών οικογενειών, με μέλη που είναι άτομα με αναπηρία ή έχουν προβλήματα υγείας προκειμένου να επιτευχθεί η αποχώρηση από δομές φιλοξενίας ή στέγη του ESTIA και η αυτονόμησή τους.
- Ποια μέτρα έχουν ληφθεί στο πλαίσιο και της **Ομάδας Εργασίας των Υπουργείων Μετανάστευσης και Ασύλου και Εργασίας και Κοινωνικών υποθέσεων** προκειμένου να αμβλυνθούν τα διαδικαστικά προσκόμματα και να υπάρξει ουσιαστική δυνατότητα πρόσβασης των αναγνωρισμένων προσφύγων στο **Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΚΕΑ) ή άλλα προνοιακά μέτρα** προς καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Ποιος είναι ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης για την **ένταξη** των προσφύγων και ποια πρόσθετα μέτρα κοινωνικής ένταξης προγραμματίζονται σε συνεργασία με την Κεντρική Ένωση Δήμων ή άλλους φορείς.

Παρακαλούμε για την ανταπόκρισή σας και ελπίζουμε να μπορέσουμε να συμβάλουμε στο δύσκολο έργο σας για την ομαλή αυτονόμηση των αναγνωρισμένων δικαιούχων προσφυγικού καθεστώτος/επικουρικής προστασίας και τελικά την αποτελεσματική τους ένταξη στο κοινωνικό σύνολο.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για συνεργασία.

Με τιμή,

Ανδρέας Ι. Ποττάκης

Συνήγορος του Πολίτη